

Zihinsel Engelli Bireylerin Sportif Etkinliklerine Yönelik Tutum Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Zihinsel Engelli Bireylerin Sportif Etkinliklerine Yönelik Tutum Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33593>

Öz

Zihinsel Engelli Bireylerin Sportif Etkinliklerine Yönelik Tutum Ölçeği (ZEBSEYTÖ), zihinsel engelli bireylerin spor faaliyetlerine katılmaya dair toplumsal tutumları sistematik olarak ölçmek amacıyla İhan, Esentürk ve Yarmakaya (2016) tarafından geliştirilmiş özgün bir ölçektir. Ölçek, toplamda 38 madde ve iki ana faktörden oluşmaktadır: Sportif Etkinliklere Yönelik Olumlu Tutum (SEYOT) ve Sportif Etkinliklere İlişkin Olumsuz Tutum (SEOT). 5'li Likert tipi derecelendirme formatını kullanan ZEBSEYTÖ, bireylerin bu konudaki inanç ve eylemlerinin derecesini saptamaya hedefler. Yapılan psikometrik çalışmalar, ölçeğin yüksek düzeyde geçerli ve güvenilir olduğunu kanıtlamıştır.

Anahtar Kelimeler

Zihinsel engel, sportif etkinlikler, tutum, psikometri, geçerlik, güvenilirlik, ZEBSEYTÖ, entegrasyon.

Yazarlar

Ekrem Levent İhan, Osman Kürat Esentürk, Erdal Yarmakaya.

Amaç

Ölçeğin temel amacı, toplumun ve özellikle spor, eğitim veya sağlık alanında çalışan profesyonellerin, zihinsel engelli bireylerin sportif faaliyetlere katılmaya karşı geliştirdikleri tutumları nicel ve bilimsel bir yöntemle ölçmektir. Bu tutumların belirlenmesi, zihinsel engelli bireylerin spora erişimini artıracak ve sosyal entegrasyonlarına destekleyecek etkili programlar ve politikalar geliştirmek için bir başlangıç noktası sunar.

ZEBSEYTÖ, bireylerin sportif aktivitelerin zihinsel engelli bireyler üzerindeki potansiyel faydaları hakkındaki bilgi düzeylerini, duygusal tepkilerini ve davranışsal eylemlerini tespit ederek, tutum değişimine yönelik müdahale stratejilerinin tasarlanmasına yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Ölçek, bu alandaki mevcut algıların güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymaktadır.

Yapı

Zihinsel Engelli Bireylerin Sportif Etkinliklerine Yönelik Tutum Ölçeği, bireylerin zihinsel engelli sporculara karşı gösterdikleri tutumları iki temel ve zıt kutupta ele alan iki faktörlü bir yapıya sahiptir. Ölçek, toplamda 38 maddeden oluşmaktadır ve bu maddeler, katılımcıların tutumlarının kapsamlı bir şekilde yansıtılmaktadır.

Ölçeğin faktör analiziyle belirlenmiş olan alt boyutları şunlardır:

Sportif Etkinliklere Yönelik Olumlu Tutum (SEYOT): Bu alt boyut, zihinsel engelli bireylerin spora katılmalarını kişisel gelişim, özgüven ve sosyal beceriler açısından faydalı olduğunu dair pozitif inançlar ve destekleyici davranış eğilimlerini ölçer.

Sportif Etkinliklere İlişkin Olumsuz Tutum (SEOT): Bu alt boyut, sportif etkinliklerin bu bireyler için riskli, uygunsuz veya yeteneklerinin ötesinde olduğunu gibi negatif algılar, çekinceleri ve dikkatlayıcı eğilimleri ölçer.

Geçerlik

ZEBSEYTÖ'nün yapı geçerliliği, doğrulayıcı faktör analizi (DFA) kullanılarak detaylıca incelenmiştir. Analiz sonuçları, ölçeğin iki faktörlü teorik yapısını ampirik verilerle yüksek düzeyde uyumlu olduğunu göstermiştir. Yapısal eşitlik modellemesinden elde edilen uyum indeksi değerleri, ölçeğin sağlam bir psikometrik yapıya sahip olduğunu kanıtlamaktadır.

Elde edilen temel uyum indeksleri ve değerlendirmeleri:

Ki-kare serbestlik derecesi oranı (χ^2/sd): 2.68 (3.0'un altında olması iyi uyumu gösterir)

Uyum iyiliği indeksi (GFI): 0.91

Karşılaştırmalı Uyum indeksi (CFI): 0.91

Normlaştırılmış Uyum indeksi (NFI): 0.92

Artmış Uyum indeksi (IFI): 0.91

Düzeltilmiş Uyum iyiliği indeksi (AGFI): 0.85

Hata Karekök Ortalama Yaklaşım (RMSEA): 0.73 (Kabul edilebilir sınırlarda)

Parsimoni Normlaştırılmış Uyum indeksi (PNFI): 0.79

Parsimoni Uyum iyiliği indeksi (PGFI): 0.69

Özellikle GFI, CFI, NFI ve IFI değerlerinin 0.90 ve üzerinde olması, ölçeğin yapısal modelinin verilerle güçlü bir uyum içinde olduğunu ve ölçülen yapıyı geçerli olduğunu bilimsel olarak desteklemektedir.

Güvenirlilik

Ölçeğin iç tutarlılık güvenilirliği, Cronbach Alfa katsayıyla hesaplamalarla belirlenmiştir. Yapılan analizler, ZEBSEYTÖ'nün yüksek düzeyde güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu ortaya koymuştur.

Ölçeğin genelinde hesaplanan **Cronbach Alfa güvenirlilik katsayısı 0.96** olarak bulunmuştur. Bu değer, ölçeğin maddelerinin ölçülmek istenen yapıyı son derece tutarlı bir şekilde ölçtüğünü göstermektedir.

Alt boyutlarda elde edilen güvenilirlik katsayıları da yüksek düzeydedir:

Sportif Etkinliklere Yönelik Olumlu Tutum (SEYOT) alt boyutu için Cronbach Alfa katsayısı: 0.971.

Sportif Etkinliklere ?li?kin Olumsuz Tutum (SE?OT) alt boyutu için Cronbach Alfa katsayısı: 0.822.

Bu sonuçlar, ölçeğin her iki alt boyutunda da yüksek seviyede iç tutarlılık sağlandığını ve tekrarlanan ölçümlerde benzer sonuçlar elde etme potansiyelinin yüksek olduğunu teyit etmektedir.

Faktör Analizi

Ölçek geliştirme çalışmasında, Zihinsel Engelli Bireylerin Sportif Etkinliklerine Yönelik Tutum Ölçeği'nin faktör yapısını netleştirmek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanmıştır. Bu analiz, ölçeğin orijinal olarak hedeflenen iki faktörlü yapısının ampirik olarak doğrulanması sağlanmıştır.

DFA sonuçları, 38 maddenin Sportif Etkinliklere Yönelik Olumlu Tutum ve Sportif Etkinliklere ?li?kin Olumsuz Tutum olmak üzere iki ayrı ve anlamlı faktör altında toplandığını göstermiştir. Faktör yüklerinin yeterli düzeyde olması, her bir maddenin ilgili alt boyutu temsil etme gücünün yüksek olduğunu ve ölçek yapısının teorik beklentilerle uyumlu olduğunu ispatlanmıştır. Uyum indeksleri (GFI, CFI vb.) bu iki faktörlü modelin kabul edilebilir düzeyde uyum gösterdiğini desteklemiştir.

Araç

Test Type: Geliştirme Ölçeği (Developmental Scale)

Format: Ölçek, 5'li Likert tipi derecelendirme kullanılarak yapılandırılmıştır. Cevap seçenekleri şu şekildedir: 1= Hiç katılmıyorum, 5= Tamamen katılıyorum.

Language Available: Türkçe

Population Group: Zihinsel engelli bireylerin sportif etkinliklerine yönelik tutumları ölçülmek istenen genel yeti?kin popülasyon (Özellikle spor yöneticileri, eğitimciler, antrenörler ve aileler).

Age Group: Yeti?kinler ve tutum belirtebilecek ergenler.

Population Details: Ölçeğin geliştirme çalışması, Türkiye'deki ilgili örneklem grupları üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Methodology: 38 maddelik öz bildirim ölçeği (Self-Report Scale). Katılımcıların her maddeye 1 ile 5 arasında bir puan vermesi beklenir.

Anahtar Kelimeler

Zihinsel engellilik, spor katılımı, tutum ölçümü, SEYOT, SE?OT, psikometrik özellikler, sosyal kabul, spor psikolojisi.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Mevcut De?il

Affiliation Email addresses: levent-besyo@hotmail.com (Sorumlu Yazar Ekrem Levent ?lhan)

Correspondence Address: Mevcut De?il

?zinler, Ücret ve Test Y?I?

Ölçek, ilk olarak 2016 y?I?nda yayımlanmıştır. Ölçeğin kullanımı, telif hakları ve potansiyel ücretlendirme bilgileri için sorumlu yazar Ekrem Levent ?lhan ile doğrudan iletişime geçilmesi gerekmektedir. Akademik ve araştırma amaçlı kullanımlarda genellikle yayın referansı zorunludur.

Kaynaklar

?lhan, E. L., Esentürk, O. K., & Yarımıkaya, E. (2016). Zihinsel engelli bireylerin sportif etkinliklerine yönelik tutum ölçeği (ZEBSEYTÖ): Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Journal of Human Sciences*, 13(1), 1141-1160. DOI: <http://dx.doi.org/10.14687/ijhs.v13i1.3656>

Çalışmanın orijinal makalesine şu bağlantıdan ulaşılabilir: j-humansciences.com

Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: zihinsel-engelli-bireylerin-sportif-etkinliklerine-yonelik-tutum-olcegi-toad.pdf

Zihinsel Engelli Bireylerin Sportif Etkinliklerine Yönelik Tutum Ölçeği

Maddeleri

Ölçek toplamda 38 maddeden oluşmakta olup, iki alt boyuta ayrılmıştır. Her bir alt boyuta ait birer örnek madde aşağıda sunulmuştur:

Olumlu Tutum Örneği: "Zihinsel engelli bireylerin sportif etkinliklerine ilişkin kitap, gazete ve dergi okurum."

Olumsuz Tutum Örneği: "Sportif etkinlikler, zihinsel engelli bireylerin kendine güvenini azaltır."